

Блок 1. Історичні умови формування української державності

Урок 5. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польського королівства. Кревська і Городельська унії

Історія України • ПМ • I курс • 1 година

Головна думка

У XIV-XV ст. більшість українських земель увійшла до Великого князівства Литовського, а Галичина - до Польщі. Це змінило політичні умови розвитку, але руське право, мова й православна традиція ще тривалий час зберігали значення.

На уроці потрібно зрозуміти	Після уроку студент/студентка зможе
входження українських земель до Литви і Польщі; політика литовських князів; руське право і місце православної знаті; Кревська унія.	пояснювати ключові поняття; називати основні дати; аналізувати причини й наслідки; робити короткий історичний висновок.

Дата	Що запам'ятати
1340-ві	початок боротьби за галицько-волинську спадщину.
1362	битва на Синіх Водах, посилення литовського впливу.
1385	Кревська унія.

Матеріал подано як готовий конспект-презентацію: його можна показувати на екрані або роздати студентам для самостійного опрацювання.

1. Карта уроку: логіка вивчення теми

Крок	Питання уроку	Що потрібно запам'ятати
1	Входження українських земель до литви і польщі	причини → перебіг → наслідки → значення
2	Політика литовських князів	причини → перебіг → наслідки → значення
3	Руське право і місце православної знаті	причини → перебіг → наслідки → значення
4	Кревська унія	причини → перебіг → наслідки → значення
5	Городельська унія та її наслідки	причини → перебіг → наслідки → значення

Проблемне питання

Яке значення мала тема «Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польського королівства. Кревська і Городельська унії» для розвитку українського суспільства, державності або національної ідеї?

Поняття	Навіщо потрібне на уроці
Велике князівство Литовське	допомагає точно пояснити явище: держава, у складі якої опинилася більшість українських земель.
Кревська унія	допомагає точно пояснити явище: угода 1385 р. між Литвою і Польщею.
Городельська унія	допомагає точно пояснити явище: угода 1413 р., що посилила привілеї католицької шляхти.

2. Історичний контекст

Тема уроку розкриває один із ключових етапів історії України: українські землі у складі великого князівства литовського та польського королівства. кревська і городельська унії.

Щоб зрозуміти цей матеріал, важливо бачити зв'язок між політичними рішеннями, соціальними змінами, культурою та повсякденним життям людей.

Матеріал подано як конспект-презентацію: визначення, дати, таблиці й схеми можна використовувати для пояснення і самостійного опрацювання.

Історичний фактор	Що він змінює	На що звернути увагу
Входження українських земель до литви і польщі	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Політика литовських князів	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Руське право і місце православної знаті	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Кревська унія	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися

Алгоритм аналізу

1) Назвіть явище. 2) Вкажіть час і місце. 3) Поясніть причини. 4) Назвіть учасників. 5) Сформулюйте наслідки для українського суспільства.

3. Основний зміст теми

Пункт	Пояснення
Литовська експансія	Більшість українських земель увійшла до ВКЛ порівняно м'яко: місцеві порядки, руська мова і право певний час зберігалися.
Польська влада в Галичині	Посилювалися позиції польської шляхти і католицької церкви, що змінювало становище руської знаті.
Сині Води	Поразка ординців відкрила шлях до зміцнення литовського контролю над Подніпров'ям.
Кревська унія	Зблизила Литву з Польщею і започаткувала тривалий процес польсько-литовської інтеграції.
Городельська унія	Привілеї католицької знаті посилили нерівність православної еліти.

Проміжний висновок

Історичні події не існують окремо: економіка, влада, культура, війни, соціальні групи й міжнародна ситуація взаємно впливають одна на одну.

Типова помилка

Не зводьте відповідь до переліку дат. Історія вимагає пояснення: чому подія стала можливою, які сили діяли, кого вона посилила або послабила.

4. Причини, перебіг і наслідки

Причина / умова	Як проявлялася	Наслідок
Входження українських земель до литви і польщі	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Політика литовських князів	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Руське право і місце православної знаті	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Кревська унія	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Городельська унія та її наслідки	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність

Запам'ятай формулу відповіді

Повна відповідь з історії має містити не тільки “що сталося”, а й “чому сталося”, “хто брав участь”, “чим завершилося” і “чому це важливо”.

Причини	Подія	Наслідки
передумови, суперечності, інтереси груп	конкретні рішення, війни, реформи або організації	зміни у владі, правах, культурі, території, суспільстві

5. Діячі, організації та суспільні сили

Хто / що	Роль у темі
Ольгерд	розширив владу Литви на українські землі.
Вітовт	зміцнював ВКЛ і проводив централізацію.
Ягайло	уклав Кревську унію і став польським королем.
Православна знать	зберігала місцеву традицію, але поступово втрачала рівність прав.
Польська шляхта	посилювала вплив у Галичині та після уній.

Методична підказка

Коли називаєте історичну особу або організацію, одразу пояснюйте її дію: створив, очолив, підтримав, заборонив, реформував, проголосив, придушив.

Питання до діяча/організації	Відповідь має містити
Яку мету мав?	політичну, соціальну, культурну або військову мету
Якими методами діяв?	реформи, війна, дипломатія, пропаганда, самоорганізація
Який наслідок?	що змінилося після його/її діяльності

6. Основні поняття

Поняття	Коротке визначення
Велике князівство Литовське	держава, у складі якої опинилася більшість українських земель.
Кревська унія	угода 1385 р. між Литвою і Польщею.
Городельська унія	угода 1413 р., що посилила привілеї католицької шляхти.
Шляхта	привілейований стан землевласників.

Поняття	Як використати у відповіді
Велике князівство Литовське	Скажіть: «Велике князівство Литовське - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Кревська унія	Скажіть: «Кревська унія - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Поняття	Як використати у відповіді
Городельська унія	Скажіть: «Городельська унія - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Шляхта	Скажіть: «Шляхта - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Як відповідати

Визначення потрібно не зазубрювати механічно, а пояснювати своїми словами і наводити історичний приклад із теми.

7. Основні дати

Дата / період	Подія / значення
1340-ві	початок боротьби за галицько-волинську спадщину.
1362	битва на Синіх Водах, посилення литовського впливу.
1385	Кревська унія.
1410	Грюнвальдська битва.
1413	Городельська унія.

Хронологічна стрічка

1340-ві → 1362 → 1385 → 1410 → 1413

Як вчити дати

Дати варто групувати за логікою: передумови → ключова подія → наслідки. Тоді вони не перетворюються на випадковий список.

8. Схема для розуміння

Що відбувається	Механізм	Результат
Литовська експансія	ключові дії та суперечності	історичний результат
Польська влада в Галичині	ключові дії та суперечності	історичний результат
Сині Води	ключові дії та суперечності	історичний результат

Схему можна використати як план усної відповіді або як основу для короткого письмового конспекту.

Завдання	Як виконати
Перетворіть схему на текст	кожен рядок схеми запишіть як окреме речення з причинно-наслідковим зв'язком.
Додайте факт	до кожного рядка підберіть дату, особу або приклад із теми.

9. Підсумок уроку

Теза	Пояснення
1. У XIV-XV ст.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
2. Тему потрібно розуміти через зв'язок причин, дій учасників і наслідків.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
3. Для повної відповіді використовуйте поняття, дату, приклад і власний висновок.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.

Відповідь на проблемне питання

Тема «Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польського королівства. Кревська і Городельська унії» показує, що українська історія розвивалася через поєднання внутрішніх процесів і зовнішніх викликів. Її значення потрібно оцінювати за впливом на права людей, культуру, державність і національну ідентичність.

Для усної відповіді

Починайте з короткої тези, далі наведіть 2-3 факти, одну дату і завершіть власним історичним висновком.

10. Перевір себе

Рівень	Завдання
Базовий	Дайте визначення 3-4 основних понять уроку. Назвіть 3 ключові дати.

Рівень	Завдання
Середній	Складіть хронологічний ланцюжок подій і поясніть, чому вони пов'язані.
Достатній	Порівняйте дві сили, організації або явища з теми за критеріями: мета, методи, наслідки.
Високий	Дайте аргументовану відповідь на проблемне питання уроку. Використайте щонайменше два факти і одну дату.

Міні-тест	Варіанти відповіді
1. Найважливіше в темі - це...	А лише дата; Б причина, перебіг і наслідки; В тільки прізвища; Г випадковий факт.
2. Повна історична відповідь має містити...	А поняття, дату, приклад і висновок; Б тільки емоцію; В лише цитату; Г тільки переказ назви.
3. Історичне значення події - це...	А її вплив на подальший розвиток; Б місце на сторінці; В складність назви; Г кількість учасників.

Відповіді

1 - Б; 2 - А; 3 - А.